

Krzysztof Miraj
Uniwersytet Jagielloński
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej

Agroturystyka w gminie Jabłonka na Orawie

Wstęp

Agroturystyka jest jedną z form turystyki wiejskiej. Wypoczynek na wsi ma swoją długoletnią tradycję. Spędzanie wakacji na wsi powszechne było zarówno w okresie międzywojennym, jak i po II wojnie światowej, kiedy nazywano tę formę rekreacji wczasami pod gruszą. Zawsze wiązało się to z przebywaniem rodzin miejskich w zagrodzie rolnika. W tym kontakcie obydwu stron osiąganе są zamierzone cele. Mieszkańcy miast mają możliwość obcowania z naturą, włączając się w rytm życia rodzin rolniczych, w kontakcie z ich codziennymi obowiązkami w polu i w zagrodzie.

Dla rolników przyjmowanie turystów-wczasowiczów motywowane jest koniecznością poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu. Szczególnej wagi nabrały te dążenia w okresie transformacji systemowej kraju, przy drastycznym spadku opłacalności produkcji rolnej i piętrzących się trudnościach zbytu płodów rolnych. Wzory przyjmowania turystów w zagrodzie rolnika zaczerpnięto z krajów zachodnich, gdzie agroturystyka zaczęła się rozwijać 20-30 lat wcześniej. Do szukania

dodatkowego źródła dochodu zmuszeni zostali sytuacją bytową przede wszystkim rolnicy południowej części Polski. Drobne, wielokierunkowe gospodarstwa rolne nie mogą zapewnić utrzymania rodzinie. Drogą wsparcia może być między innymi agroturystyka.

Praca oparta została na badaniach terenowych. Głównym narzędziem poznania była ankieta gospodarstwa agroturystycznego. Na obszarze gminy Jabłonka powstało 25 takich gospodarstw. Badaniem objęto 20 z nich. Ankieta zawierała około 50 pytań. Każde z nich rozwinięte zostało w kilku podpunktach lub w tabelach proponujących do wyboru określoną ilość wariantów odpowiedzi. Pytania dotyczyły rolniczej działalności gospodarstwa, rodziny właściciela gospodarstwa, organizacji kwater oraz warunków prowadzenia i zakresu oferowanych usług.

Główne działy ankiety charakteryzują położenie geograficzne gospodarstwa agroturystycznego, zasoby pracy rodziny właściciela, zagrodę z domem mieszkalnym i urządzonymi w nim kwaterami, strukturę użytkowania ziemi, sposoby gospodarowania, główne działy i gałęzie produkcji gospodarstwa, jego poziom techniczny i wyniki produkcyjne, zwłaszcza w tych gałęziach, które wykorzystywane są w żywieniu przyjmowanych w zagrodzie turystów. Druga część 10-stronicowej ankiety zawierała pytania sondujące przygotowanie domu mieszkalnego i zagrody do świadczenia usług wypoczynkowych latem i zimą, liczby przyjmowanych w poszczególnych porach roku turystów, ich żywienia, proponowanych atrakcji turystycznych i promocji gospodarstwa agroturystycznego.

Gmina Jabłonka położona jest w zachodniej części powiatu nowotarskiego, na Polskiej Orawie. Przez omawianą gminę przebiega międzynarodowa droga E-77, łącząca Gdańsk, Warszawę i Kraków z Wiedniem. Na trasie tej znajdują się: Podwilk, Orawka, Jabłonka i Chyżne. W Chyżnem od lat 20. ubiegłego wieku czynne jest największe polsko-słowackie przejście graniczne. Przez badaną gminę prowadzi też droga krajowa nr 957, łącząca Suchą Beskidzką z Nowym Targiem. Przecina ona Zubrzycę Górną, Zubrzycę Dolną i Jabłonkę. Oprócz wyżej wymienionych wsi do gminy Jabłonka należy jeszcze Lipnica Mała. Centrum komunikacyjne omawianej gminy stanowi Jabłonka. Tutaj krzyżują się wspomniane wcześniej główne drogi. Stąd też można bezpośrednio dojechać do każdej wsi tej gminy.

Charakterystyka geograficzno-gospodarcza gminy Jabłonka

Gmina Jabłonka położona jest na pograniczu dwóch makroregionów fizycznogeograficznych: Beskidów Zachodnich i Podhala. Ponad 70% jej powierzchni należy do mezoregionów: Beskid Żywiecki i Pogórze Orawsko-Jordanowskie. Obydwie te jednostki zalicza się do makroregionu Beskidów Zachodnich. Pozostałe 30% to Kotlina Orawsko-Nowotarska, należąca do makroregionu Podhala (Balon i in. 1995).

Północna część gminy Jabłonka to teren górzysty, zaś południowy fragment to płaskie dno Kotliny Orawskiej. Panuje tu klimat śródgórski. Średnia temperatura

roczna wynosi około 6°C, zaś średnia roczna wysokość opadów przekracza 700 mm. W gminie Jabłonka często występują mgły, śnieg zalega tu 120-150 dni. Przez środek omawianego obszaru przepływa rzeka Czarna Orawa. Wzdłuż niej prowadzi główny szlak komunikacyjny. Przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej – głównie gleby brunatne wylugowane, kwaśne pseudobielice i gleby glejowe.

Gmina ta zajmuje powierzchnię 213,98 km². Największą miejscowością pod względem powierzchni jest Jabłonka (58,78 km²), najmniejsza zaś to Orawka (10,86 km²). Gminę zamieszkuje łącznie prawie 18 tys. ludzi, z czego blisko 5 tys. przypada na Jabłonkę. Ponad połowa mieszkańców to osoby w wieku produkcyjnym. Blisko 1/3 stanowią dzieci i młodzież. Poszczególne wsie wyróżniają się gęstą zabudową. Zagrody wiejskie Orawy rozmieszczone są wzdłuż ciągów komunikacyjnych w dolinach Czarnej Orawy oraz potoków Zubrzyicy i Shylca. Układ ich zabudowy przypomina wsie typu łańcuchówek nawiązujących do pierwotnych łańców. Poszczególnym wsiom towarzyszą przysiółki, np.: Szałas w Jabłonce czy Ochlipów w Zubrzycy Górnej.

Jest to typowa gmina o dominującej funkcji rolniczej. Użytki rolne zajmują ponad połowę jej powierzchni. Na tym obszarze rolnictwo ukierunkowane jest głównie na produkcję zwierzęcą. Stąd też w rolniczym użytkowaniu ziemi dominują łąki i pastwiska. Około 1/4 użytków rolnych stanowią grunty orne. W ostatnich latach odnotowuje się wzrost powierzchni gruntów nieużytkowanych rolniczo. Część z nich jest zalesiana. Ponad 1/3 badanej gminy zajmują lasy. Użytki techniczne wykorzystują 5-10% obszaru poszczególnych wsi. Są to głównie tereny osadnicze i komunikacyjne. Pomimo bogatych naturalnych i antropogenicznych walorów krajobrazu, funkcja turystyczna i rekreacyjna w gminie jest jeszcze słabo rozwinięta.

Położenie gospodarstw agroturystycznych

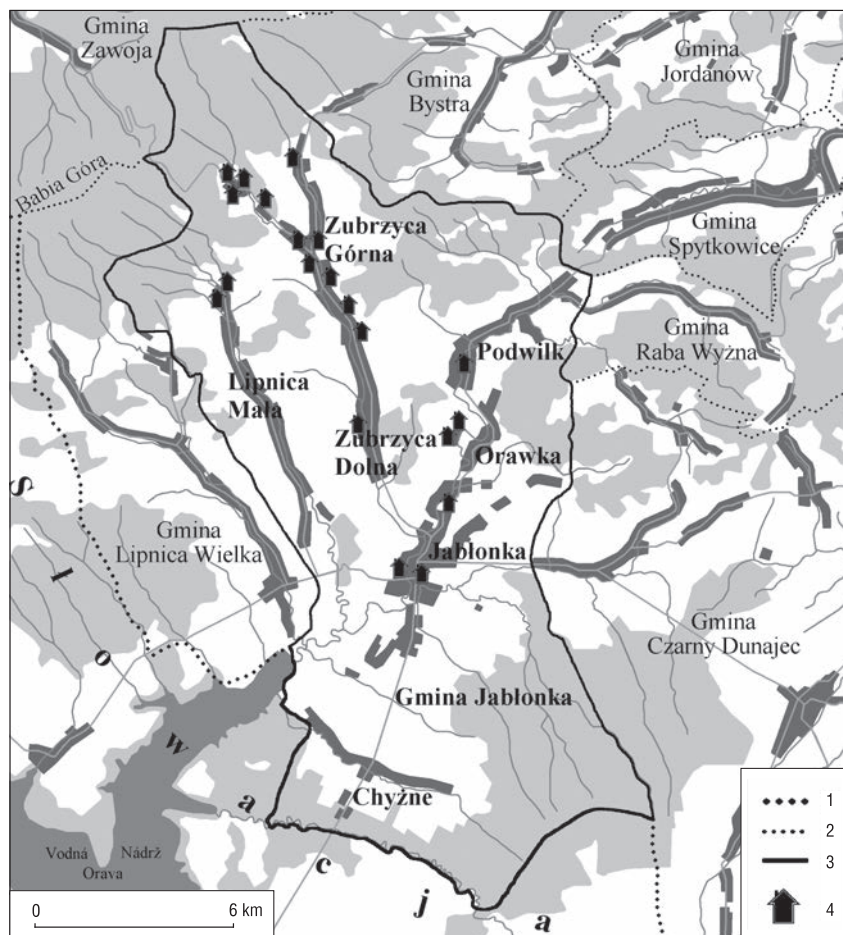
Połowa spośród 20 badanych gospodarstw agroturystycznych położona jest w Zubrzycy Górnej. W Jabłonce znajduje się tylko 15% wszystkich omawianych zagród oferujących wypoczynek na wsi. Lipnica Mała, Orawka i Zubrzyca Dolna skupiają po 10% badanych gospodarstw gościnnych, a w Podwilku znajduje się tylko jeden kwaterodawca tego typu.

Prawie 45% badanych gospodarstw agroturystycznych leży na peryferiach wsi. Około 1/3 z nich położone jest w centrum danej miejscowości. Co 5 zagroda gościnna znajduje się w jej przysiółku. Większość opisywanych obiektów w gminie Jabłonka ulokowanych jest przy drodze krajowej prowadzącej z Nowego Targu do Suchoj Beskidzkiej oraz wzdłuż trasy międzynarodowej biegnącej z Gdańska do Wiednia. Prawie do każdego gospodarstwa gościnnego prowadzi droga asfaltowa. Większość gospodarstw oferujących pokoje gościnne usytuowana jest w pobliżu przystanków PKS – średnio około 0,5 km.

Przeciętna zagroda kwaterodawcy oddalona jest o niespełna 0,5 km od lasu. Zdarza się nawet, tak jak w przypadku gospodarstwa w dzielnicy Zabórz w Zu-

brzycy Górnej, że leży ono przy lesie. W statystycznym gospodarstwie gościnnym, w gminie Jabłonka, zagrodę od rzeki dzieli odległość nieco ponad 100 m. Kilka kwater w centrum Zubrzycy Górnej sąsiaduje bezpośrednio z rzeką. Również w innych przypadkach odległość ta nigdy nie jest duża i nie przekracza 250 m.

Przeciętne gospodarstwo agroturystyczne położone jest w odległości około 13,7 km od Jeziora Orawskiego i około 11,2 km od Babiogórskiego Parku Narodowego. Przestrzenne rozmieszczenie tych gospodarstw przedstawia ryc.1.

Ryc. 1. Rozmieszczenie gospodarstw agroturystycznych w gminie Jabłonka
Objaśnienia:

1 – granica państwa; 2 – granice gmin; 3 – granica gminy Jabłonka;
4 – gospodarstwa agroturystyczne

Źródło: opracowanie własne.

Rodziny właścicieli gospodarstw agroturystycznych

W badanych gospodarstwach gościnnych mieszka w sumie 100 osób, co średnio na jedną zagrodę daje 5 osób. Są to zazwyczaj rodziny dwupokoleniowe, ale trafiają się też trzy- oraz jednopokoleniowe. W strukturze płci omawianych rodzin obserwuje się liczebną przewagę kobiet nad mężczyznami. W ujęciu względnym na 100 mężczyzn przypada 127 kobiet.

W opisywanej zbiorowości przeważają osoby w wieku produkcyjnym. Stanowią one około 60% wszystkich osób związanych z tymi gospodarstwami. Ponad 35% omawianej grupy ludności przypada na osoby w wieku przedprodukcyjnym.

Osoby podejmujące działalność agroturystyczną to zazwyczaj ludzie w średnim wieku. Ich przeciętny wiek nie przekracza 43 lat. Najmłodszy właściciel takiego gospodarstwa liczy 21 lat. Kieruje on jednym z obiektów oferujących wypoczynek w zagrodzie rolnika w Zubrzycy Dolnej. Najstarszy zaś ma 62 lata i prowadzi gospodarstwo gościnne w Orawce. Ogólnie w omawianych gospodarstwach dominują ludzie młodzi. Średnia wieku wynosi około 25 lat.

Wśród przebadanych 20 zagród gościnnych przeważają osoby z wykształceniem średnim. Stanowią one 30% osób w wieku 15 lat i więcej. Nieco tylko mniej, bo 29% badanej zbiorowości ukończyło szkołę zawodową. Wykształcenie podstawowe posiada 19% mieszkańców gospodarstw agroturystycznych powyżej 15 roku życia. Prawie 16% osób posiada dyplom ukończenia szkoły wyższej. Wśród wszystkich zanotowanych osób aż 28% to uczniowie i studenci.

Ponad 40% mieszkańców gospodarstw agroturystycznych to osoby czynne zawodowo. Są to łącznie właściciele zagród rolniczych oraz członkowie ich rodzin. Część z nich pracuje wyłącznie w rodzinnych gospodarstwach rolnych, inni oprócz tego dodatkowo są zatrudnieni w różnych przedsiębiorstwach bądź prowadzą jakąś własną firmę.

Wśród osób dodatkowo pracujących poza swoją zagrodą 58% zatrudnionych jest w kraju w branżach pozarolniczych. Prawie $\frac{1}{3}$ wszystkich osób czynnych zawodowo pracuje tylko we własnym gospodarstwie rolnym. Część z tych osób zdecydowała się również na dodatkową pracę zarobkową za granicą. Zwykle wyjeżdżają tam w zimie, kiedy jest mniej pracy w rolnictwie (głównie do Austrii, Niemiec, Holandii i Włoch). Są to wyjazdy krótkookresowe, trwające 2-3 miesiące. Najczęściej decydują się na nie młodzi ludzie, szukający sezonowego zarobku w budownictwie lub w rolnictwie. Wśród członków rodzin właścicieli gospodarstw agroturystycznych tylko 12 osób pobiera emerytury pracownicze lub renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przyjmując wczasowiczów w swojej zagrodzie, rodzina kwaterodawcy musi pogodzić obowiązki związane z prowadzeniem domu z pracą rolniczą oraz z obsługą turystów. Ogólnie można powiedzieć, że każda osoba, nawet dzieci szkolne w jakimś zakresie zaangażowane są w te prace. Praca rolnicza najczęściej należy do obowiązków gospodarza i jego żony. Są to zajęcia związane z uprawą ziemi i cho-

wem zwierząt gospodarskich. Dodatkowo gospodynie prowadzą dom. Obsługa turystów należy zwykle do obowiązków żony właściciela gospodarstwa gościnnego i ich dzieci. Szczególnie pracochłonne jest sprzątanie i gotowanie. Wszyscy domownicy czynią starania, by zapewnić turystom miłą atmosferę w domu.

Zagrody gospodarstw agroturystycznych

Wszyscy właściciele zagród objętych sondażem ankietowym dysponują dużymi domami mieszkalnymi. Większość z nich to obiekty trzykondygnacyjne. Prawie 90% budynków mieszkalnych kwalifikuje się do standardu miejskiego. Najczęściej są to obiekty o wymiarach 10,5x9 m. Powierzchnia mieszkaniowa przeciętnego domu w gospodarstwie gościnnym przekracza 250 m². Na pierwszej kondygnacji zwykle znajduje się zaplecze gospodarstwa domowego – kuchnia, jadalnia, łazienka i WC, czasem też niewielki pokój z przeznaczeniem dla gości. Do tych pomieszczeń najczęściej mają dostęp również wczasowicze. Drugą kondygnację zasiedla zwykle rodzina gospodarza wynajmującego pokoje turystom. Trzeci poziom to poddasze, przystosowane na całą powierzchnię na kwatery dla letników.

Przeważnie domy mieszkalne to budynki nowe. Ponad 1/3 z nich wzniesiona została po 1989 r. Z lat 1970-1989 pochodzi około 60% domów. Wcześniejsze budownictwo sięga lat 1950-1970. Tylko jeden z domów, w którym przyjmowani są goście to stuletni budynek wzniesiony w stylu orawskim. Jego wnętrze w czasie ankietowania było przebudowywane. Przy remontowanych pokojach urządzone były oddzielne łazienki.

W większości gospodarstw agroturystycznych na uwagę zasługuje pomysłowo urządzone podwórko. Służy ono zazwyczaj jako plac zabaw dla dzieci. Przed domem spędzają też większość czasu osoby starsze. W ogrodzie wśród zieleni urządzone są altany ogrodowe. Opodal budynku mieszkalnego wydzielone jest zwykle miejsce na grill i ognisko do wspólnego biesiadowania.

Prawie 85% ankietowanych kwater przyjmuje wczasowiczów przez cały rok. Tylko 3 zagrody świadczą usługi agroturystyczne wyłącznie sezonowo, w okresie wakacji. W 19 spośród 20 poznanych gospodarstw rolnicy oferują wczasowicom pokoje gościnne. Tylko w jednym z nich, w Zubrzycy Dolnej, do dyspozycji letników jest samodzielne mieszkanie. W 17 badanych zagrodach turyści mogą urządzać się na polach namiotowych.

We wszystkich badanych gospodarstwach agroturystycznych czeka łącznie na wynajęcie 99 pokoi. Na jedną zagrodę przypada średnio 5 izb z przeznaczeniem na sypialnie dla gości. Ich metraż mieści się w przedziale od 6 do 20 m². Przeciętny pokój przystosowany do potrzeb turystów ma powierzchnię około 12 m². Są to głównie pomieszczenia trzyosobowe i czteroosobowe, rzadziej dwuosobowe. Stanowią one łącznie ponad 90% wszystkich kwater. W pojedynczych przypadkach są to też pokoje jednoosobowe, pięcioosobowe i sześćosobowe.

W $\frac{1}{3}$ zagród agroturystycznych w każdym pokoju jest oddziela łazienka. W pozostałych przypadkach goście użytkują wspólne łazienki i ubikacje. Przeciętnie w jednym gospodarstwie znajdują się 3 łazienki. Średnio na 1 łazienkę z WC przypadają dwa pokoje. Tylko w nielicznych kwaterach letnicy korzystają z tych samych co domownicy sanitariatów. Średnia powierzchnia łazienki wynosi 3,6 m², ale zdarza się, że dochodzi ona do 16 m². Wyposażenie łazienki stanowi wanna lub prysznic, umywalka z lustrem oraz WC. W części są również szafki łazienkowe a nawet pralki automatyczne.

W każdej zagrodzie oferującej usługi agroturystyczne przyjmowani goście mają swobodny dostęp do kuchni. Mogą z niej korzystać o dowolnej porze. Kuchnia ma zwykle powierzchnię ponad 11 m². Na jej wyposażenie składa się: piec gazowy, zlew, lodówka, czajnik bezprzewodowy oraz naczynia kuchenne. Często ustawiony jest w niej stół wraz z krzesłami. Są tam też meble kuchenne i kuchenka mikrofalowa. W niektórych gospodarstwach do wyłącznego użytku gości przygotowano kuchnie. W kilku przypadkach we wnękach korytarzy urządzone zostały dla letników niewielkie aneksy kuchenne.

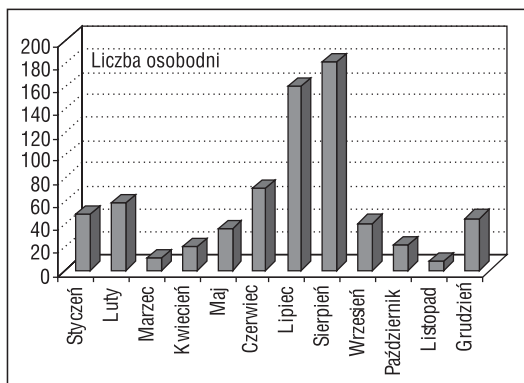
Wczasowicze mają również nieograniczony dostęp do świetlicy lub salonu, w którym zazwyczaj znajdują się stół, krzesła, telewizor, wygodny tapczan i fotele. Jest tam często kominek, rzadziej stół bilardowy. Powierzchnia takiego pomieszczenia nie przekracza 25 m². Można tu odpoczywać i wspólnie biesiadować.

W kilku przypadkach dom jest tylko częściowo zagospodarowany. Są jeszcze wolne pokoje na poddaszu. Blisko $\frac{1}{3}$ gospodarzy w najbliższej przyszłości planuje powiększyć liczbę pokoi z przeznaczeniem na kwatery dla turystów.

Goście gospodarstw agroturystycznych

Do gospodarstw agroturystycznych w gminie Jabłonka przyjeżdżają wczasowicze z całej Polski. Do większości zagród oferujących kwatery docierają goście niezależnie od pory roku. Przeważają turyści z Krakowa, Górnego Śląska i Warszawy. Latem i zimą, podczas wakacji i w czasie ferii, spora część wczasowiczów przybywa też z dalszych zakątków Polski, m. in. z Trójmiasta, Szczecina czy Poznania. Wiosną i jesienią wypoczywają tu przede wszystkim mieszkańcy miast południowej części kraju – głównie z Krakowa i z aglomeracji górnośląskiej. W skali całego roku $\frac{1}{3}$ wypoczywających stanowią letnicy z Krakowa. Prawie 40% turystów decydujących się odpocząć na orawskiej wsi pochodzi z województw sąsiednich – głównie z województwa śląskiego.

Tylko 6% gości wypoczywających w zagrodach to goście zagraniczni. We wszystkich zagrodach można porozumieć się w obcych językach. Prawie wszyscy gospodarze i ich współdomownicy znają język rosyjski i słowacki. Ponad połowa osób mieszkających w gospodarstwach gościnnych potrafi porozumieć się w języku niemieckim, zaś blisko $\frac{1}{3}$ w języku angielskim.

Ryc. 2. Liczba osobodni w gospodarstwach agroturystycznych w układzie miesięcznym

Źródło: opracowano na podstawie badań ankietowych z 2002 r. z późniejszym uzupełnieniem.

W czasowym rozkładzie przyjmowanych w zagrodzie rolnika gości maksimum przypada na miesiące wakacyjne (lipiec i sierpień). Najmniej turystów przybywa na Orawę w marcu i w kwietniu. Sumaryczna liczba gości korzystających z pokoi gościnnych w gminie Jabłonka nie przekroczyła dotąd 80 osób w skali miesiąca. W badanych gospodarstwach gościnnych najwięcej osobonoclegów odnotowuje się w sierpniu i w lipcu, najmniej zaś w listopadzie i w marcu (ryc. 2).

Do przeciętnej zagrody agroturystycznej w ciągu roku przybywa około 80 gości. Wykupują oni w sumie prawie 500 noclegów. Z tego blisko 320 osobodni przypada tylko na dwa miesiące wakacyjne: lipiec i sierpień. Przez kolejne 10 miesięcy statystyczne gospodarstwo udziela wczasowiczom około 180 noclegów. Świadczy to o sezonowości agroturystyki w gminie Jabłonka. Średnio jeden rolnik oferujący noclegi gościom z wynajmu pokoi osiąga przychód rzędu 8100 zł w ciągu całego roku. Daje to średnio na miesiąc około 670 zł.

Atrakcje turystyczne w gospodarstwie rolnym

Podwórko w gospodarstwach gościnnych urządzone jest z myślą, by uprzyjemniało gościom wakacyjny odpoczynek, zwłaszcza dzieciom i osobom starszym, które ze względu na stan zdrowia najczęściej przebywają w najbliższym sąsiedztwie domu. Wśród przydomowej zieleni urządzone są stoły i ławy ogrodowe. W kilku zagrodach przygotowano dla letników altanę ogrodową. Na każdym podwórku jest też wydzielone miejsce na ognisko. Wszystkie zbadane gospodarstwa zadbały o zagospodarowanie ogrodu. Zasadzone są w nim młode drzewa. Są tu też rabatki z kwiatami. Kilku rolników zamierza zrobić niewielkie oczko wodne w ogrodzie.

Wśród 20 zagród gościnnych 18 urządziło plac zabaw dla dzieci z piaskownicą i huśtawkami. W czterech z nich dodatkowo przygotowano brodzik dla dzieci na upalne dni letnie. Blisko $\frac{1}{4}$ właścicieli badanych gospodarstw zamierza w najbliższym czasie nadal uatrakcyjnić plac zabaw.

Prawie połowa kwaterodawców wypożycza swoim gościom rowery górskie. Mogą oni swobodnie odbywać dłuższe lub krótsze wycieczki po Orawie. W $\frac{1}{4}$ kwater do dyspozycji wczasowiczów są boiska sportowe, najczęściej do siatkówki lub koszykówki.

Jedno gospodarstwo agroturystyczne w centrum Zubrzycy Górnej utrzymuje konie jako atrakcję turystyczną. Mogą na nich jeździć wierzchem zarówno dzieci, jak i starsi. Jazdę wierzchem nadzoruje gospodarz lub ktoś z przygotowanych do tego członków rodziny.

Prawie każdy gospodarz wynajmujący pokoje organizuje latem swoim gościom ogniska lub grilla. Zazwyczaj piecze się na nim kielbasę, oscypki, szaszłyki, a przy specjalnych okazjach barana. Ponad $\frac{2}{3}$ wynajmujących kwatery organizuje wczasowiczom w porze letniej wycieczki po okolicy wozem ciągnionym przez traktor lub zaprzęg konny. Zimą natomiast co drugi właściciel urządza swoim gościom kuligi z pochodniami i ogniska z pieczeniem kielbasy.

Przebywanie w zagrodzie gospodarstwa rolnego może być okazją do uczestnictwa w niektórych pracach rolniczych. Taka możliwość istnieje w 17 poznanych obiektach turystyki wiejskiej. W 13 z nich turyści mogą pomagać gospodarzom przy obsłudze żywego inwentarza. Wśród badanych zagród 55% proponuje uczestnictwo w wybranych pracach polowych. Jest to głównie pomoc przy sianokosach, żniwach i wykopkach.

Aby uatrakcyjnić pobyt wczasowiczom w gospodarstwie agroturystycznym oferuje się często krótkie, najczęściej jednodniowe wycieczki do najbardziej atrakcyjnych rejonów Podhala. Chętnych turystów dowozi się w rejon Tatr własnymi lub wynajmowanymi samochodami. Często przewodnikami po szlakach turystycznych są sami gospodarze. Towarzyszą oni gościom również w zwiedzaniu ciekawych obiektów kultury materialnej w Zakopanem, Chochołowie, Ludźmierzu czy Zubrzycy Górnej. Urządzane są też niekiedy wycieczki na Słowację. Każdy niemal turysta, który przybywa tu na wakacyjny wypoczynek, wędruje szlakiem na Babią Górę. Bywa, że i w takiej wyprawie uczestniczą gospodarze, służąc wczasowiczom jako przewodnicy.

Zakończenie

Przybywający na wieś do gospodarstw agroturystycznych goście zawsze poszukają czystego środowiska. Prawie połowa z nich oczekuje tu pełnowartościowego ekologicznego żywienia. Wybierając omawiane kwatery w gminie Jabłonka ponad $\frac{1}{3}$ turystów kierowała się położeniem tych zagród w pobliżu Babiogórskiego Parku Narodowego. Nieco ponad 25% z nich wybiera zagrody gościnne, by odpocząć w ciszy i spokoju. Liczą oni też na kontakt swoich dzieci z gospodarstwem rolnym, zwłaszcza ze zwierzętami gospodarskimi. Spora część gości w następnych latach powraca do zagród gościnnych, w których już wcześniej odpoczywała. Zwykle łączą ich sentymenty z rodziną gospodarza. Liczy się też osobliwy krajobraz Polskiej Orawy.

W omawianej gminie większość gospodarstw gościnnych w różny sposób reklamuje swoją działalność. Najczęstszym nośnikiem reklamy jest Internet. Z tej formy korzysta blisko $\frac{2}{3}$ badanych kwaterodawców. Ponad połowa rolników wynajmują-

cych pokoje zamieszcza krótką informację w wydawanej co pewien czas broszurze gminnej. Tyle samo gospodarzy postawiło przy drodze dojazdowej do zagrody szyld z reklamą. Blisko połowa właścicieli pokoi gościnnych do promocji wykorzystuje prasę lokalną, wydawaną na Górnym Śląsku. Nie wszystkie spośród badanych gospodarstw oferujących wypoczynek w swojej zagrodzie decyduje się na promocję. Część z nich ma swoich stałych gości, którzy na każde wakacje, a nawet częściej przyjeżdżają na wypoczynek. Zachęcają też do tego wyjazdu dalszą rodzinę oraz kolegów z pracy. W ponad 80% zagród agroturystycznych goście wybierając daną kwatery zacerpnęli opinii o niej u swoich znajomych, którzy wcześniej już odwiedzili to gospodarstwo. W blisko połowie kwater niektórzy goście zatrzymali się przypadkiem. Przejeżdżając drogą dostrzegli szyld przy szosie. Tyle samo gospodarstw dotarło do swoich klientów poprzez reklamę zamieszczoną w Internecie lub w prasie. Największą barierą rozwoju gospodarstw gościnnych w gminie Jabłonka jest niechęć rolników do przyjmowania w swojej zagrodzie obcych osób. Ponad 90% właścicieli zagród rolniczych obawia się obcych, którzy mogliby zdewastować wypielęgnowane pomieszczenia. Gospodarze wolą mieć pewność, że ich dom jest bezpieczny. Tym samym rezygnują z przyjmowania w swojej zagrodzie wczasowiczów. Prawie z co drugiej poznanej zagrody gospodarze lub członkowie ich rodzin wolą wyjechać do pracy za granicę niż zdecydować się na wynajem pokoi letnikom. Sporą barierą w rozwoju agroturystyki jest jej sezonowość, ruch turystyczny nasila się wtedy, gdy w gospodarstwach wykonuje się najczęściej prac polowych. Niepewne – zdaniem rolników – są dochody z turystyki, gdy zawiedzie pogoda. Goście mogą wtedy wybrać wczasy w innym regionie lub w innym obiekcie. Chcąc przyciągnąć turystów, gospodarz musi zainwestować w swoją zagrodę, by zapewnić turystom komfort. Liczy on na to, że zachęci to gości do dłuższego pobytu w gospodarstwie agroturystycznym.

Należy się spodziewać, że w najbliższym czasie powstanie w gminie Jabłonka kilka kolejnych gospodarstw gościnnych. Wydaje się jednak, że ta forma turystyki wiejskiej będzie rozwijać się tutaj powoli. Rolnicy zainteresowani tą działalnością gospodarczą liczą na pomoc finansową samorządu terytorialnego i ogólnie lepszą promocję Orawy. Sami zaś deklarują modernizację zagród i troskę o ochronę krajobrazu. Dbałość o stan środowiska bowiem przekłada się na frekwencję turystów.

Literatura

Balon J., German K., Kozak J., Malara H., Widacki W., Ziaja W., 1995, *Regiony fizycznogeograficzne*, [w:] J. Warszńska (red.), *Karpaty Polskie*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.